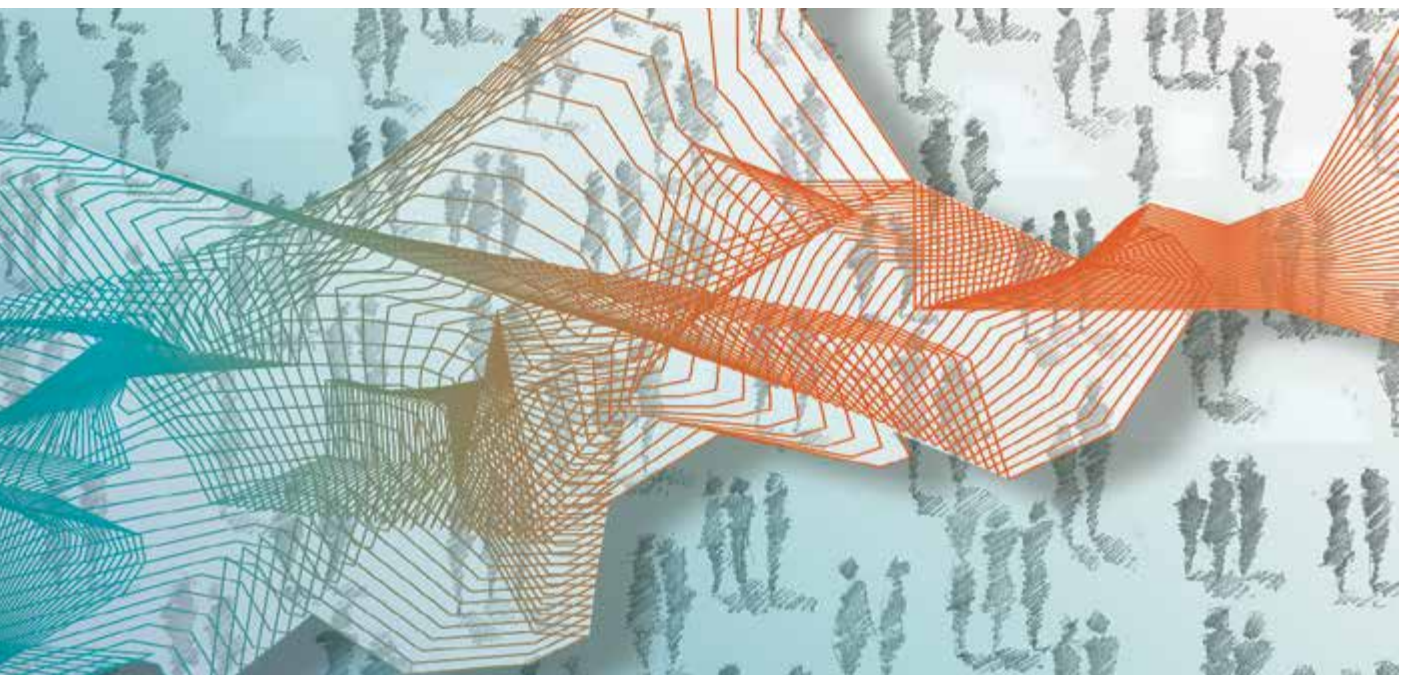

Instituut voor de nationale rekeningen

Nationale rekeningen

Eerste raming van de jaarlijkse rekeningen 2017

Inhoud van de publicatie

De nationale rekeningen van België worden opgesteld volgens de definities van het Europees Systeem van nationale en regionale Rekeningen (ESR 2010).

Een eerste raming van de nationale rekeningen, grotendeels opgesteld op basis van de kwartaalrekeningen, verschijnt in april van het jaar dat volgt op het beschouwde jaar. De publicatie omvat de ontwikkeling van de belangrijkste jaaraggregaten van de nationale economie, gemeten in brutotermen. Ze bestaat uit twee hoofdstukken: het eerste geeft een korte synthese van de resultaten; in het tweede hoofdstuk zijn de verschillende statistische tabellen opgenomen (verdeling van het bruto binnenlands product volgens de invalshoeken toegevoegde waarde, bestedingen en inkomens; werkzame personen en beloning van werknemers).

De rekeningen zijn opgesteld op basis van de op 20 april 2018 beschikbare gegevens.

Deze versie van de rekeningen slaat op het jaar 2017 en werd afgesloten eind april 2018. Zij integreert de recentste cijfers van de overheidsrekeningen die op 20 april 2018 werden gepubliceerd. Vandaar dat de rekeningen in deze editie kunnen afwijken van de jaarlijkse gedetailleerde rekeningen die in september vorig jaar werden uitgebracht.

© Instituut voor de nationale rekeningen
Nationale Bank van België, Brussel

Alle rechten voorbehouden.
De volledige of gedeeltelijke verveelvoudiging van deze brochure voor educatieve en niet-commerciële doeleinden is toegestaan mits bronvermelding.

ISSN1784--2522(print)
ISSN1784--2530(online)

Woord vooraf

Deze publicatie bevat de eerste ramingen van het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) met betrekking tot de voornaamste aggregaten van de nationale rekeningen voor het jaar 2017. De resultaten berusten grotendeels op de gegevens uit de nationale kwartaalrekeningen.

De nationale rekeningen op jaarbasis, die de maatstaf vormen voor het meten van de economische resultaten in de loop van een bepaald jaar, worden uitgedrukt in brutotermen. Het aantal werkdagen kan evenwel van jaar tot jaar die resultaten beïnvloeden. Om de interpretatie van de eindresultaten over de jaren heen te vergemakkelijken, werden de in de toelichting opgenomen tabellen aangevuld met voor kalenderinvloeden gezuiverde gegevens.

Sinds 1 september 2014 verloopt elke publicatie van de nationale en regionale rekeningen evenals de onderdelen ervan zoals de overheidsrekeningen (en de notificatie voor de procedure van de buitensporige tekorten) volgens de nieuwe methodologie van het Europees Stelsel van Rekeningen ESR 2010, dat op 13 maart 2013 door het Europees Parlement werd gestemd.

De voorzitter van de Raad van Bestuur van het
Instituut voor de Nationale Rekeningen

Jean-Marc Delporte

Brussel, april 2018.

Inhoudstafel

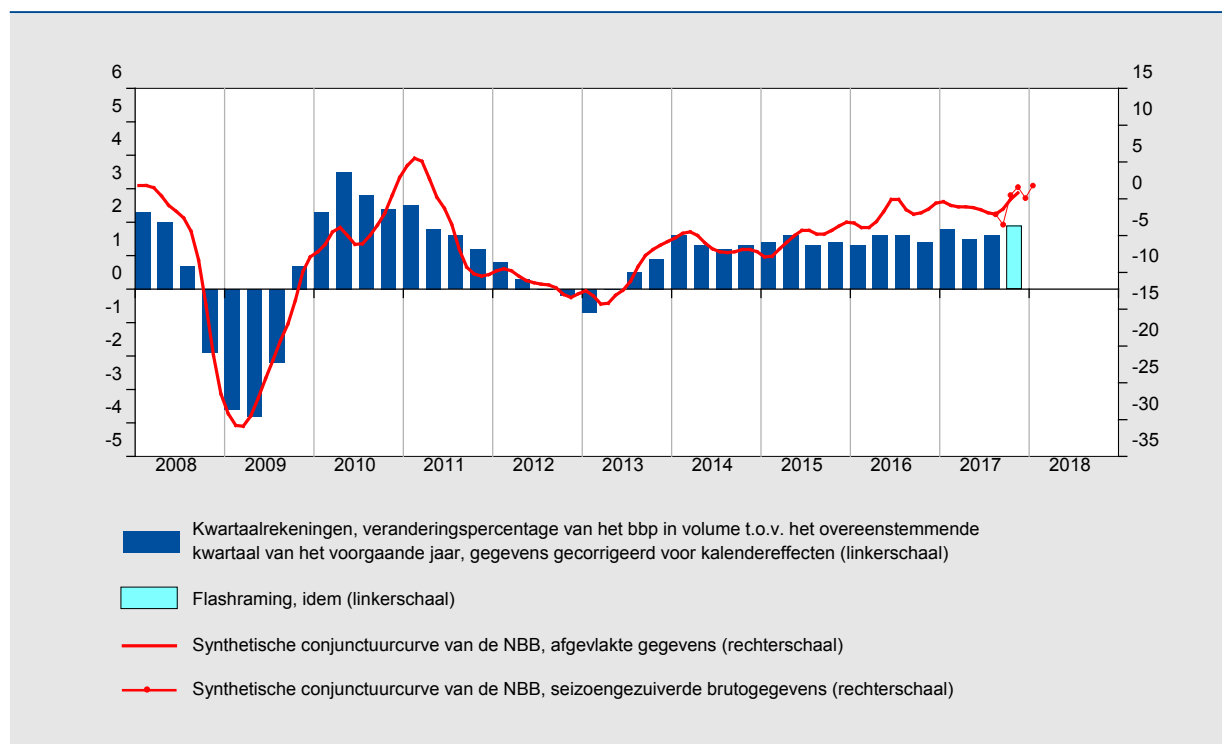
Voorwoord	3
Synthese	7
Tabellen	
1. Oorsprong van het binnenlands product: bruto toegevoegde waarde per bedrijfstak	15
1.1 Ramingen tegen lopende prijzen	15
1.2 Ramingen in kettingeuro's (referentiejaar 2015)	15
1.3 Bijdragen tot de volumeverandering van het BBP t.o.v. het voorgaande jaar	16
2. Besteding van het binnenlands product: belangrijkste bestedingscategorieën	17
2.1 Ramingen tegen lopende prijzen	17
2.2 Ramingen in kettingeuro's (referentiejaar 2015)	17
2.3 Bijdragen tot de volumeverandering van het BBP t.o.v. het voorgaande jaar	18
3. Verdeling van het binnenlands product: belangrijkste inkomenscategorieën, ramingen tegen lopende prijzen	18
4. Arbeidsmarktstatistieken	19
4.1 Verdeling van de beloning van werknemers per bedrijfstak	19
4.2 Nationale werkgelegenheid: aantal zelfstandigen en werknemers	19
4.3 Binnenlandse werkgelegenheid: verdeling van het aantal werkzame personen per bedrijfstak	19
4.4 Arbeidsvolume per bedrijfstak: werknemers	20
Publicaties van het INR en contactpersonen	21
Algemene opmerkingen	25
Conventionele tekens	27
Lijst van afkortingen	29

Synthese

1. Algemene ontwikkeling van de economische activiteit in 2017

De economische opleving die zich midden 2013 inzette, zette zich in 2017 voort. Over heel 2017 nam het bruto binnenlands product (bbp) naar volume met 1,7 % toe, tegen ongeveer 1,4 % gedurende de laatste drie jaren. In het eerste kwartaal van 2017 versnelde de bedrijvigheid naar een jaar-op-jaar groei van 1,8 % tegen 1,3 % in het vierde kwartaal van 2016. In de daaropvolgende kwartalen liep de groei op jaarbasis licht terug tot +1,6 % in het tweede en derde kwartaal van 2017 om nadien opnieuw toe te nemen tot +1,9 % in het vierde kwartaal van 2017. Volgens de flashraming van het bbp zou de groei van de economische bedrijvigheid in het eerste kwartaal van 2018 licht vertragen tot 1,6 %.

GRAFIEK 1 BBP EN CONJUNCTUURVERLOOP

Bron: INR.

2. Oorsprong van het binnenlands product: uitsplitsing van de toegevoegde waarde

TABEL 1 OORSPRONG VAN HET BINNENLANDS PRODUCT
(brutogegevens in volume, veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	p.m. 2016	p.m. 2017
								Vwd ¹	Vwd ¹
Landbouw, bosbouw, visserij	0,8	-0,7	-14,6	0,2	14,3	-9,1	-8,4	-9,1	-8,4
Industrie	1,4	-1,6	0,7	4,1	3,3	0,8	-0,2	0,8	-0,2
Bouwnijverheid	6,0	0,8	-1,7	0,8	2,1	0,3	1,2	0,3	1,2
Diensten	2,0	0,6	0,4	0,8	1,0	1,4	2,2	1,4	2,2
voornamelijk aan bedrijven verleend ²	2,6	0,0	0,1	0,8	1,7	1,0	2,3	1,0	2,3
voornamelijk aan huishoudens verleend ³	0,8	1,9	0,9	0,8	-0,5	2,2	1,9	2,2	1,9
Bruto binnenlands product	1,8	0,2	0,2	1,3	1,4	1,4	1,7	1,4	1,7

Bron: INR.

1 Vwd: verbeterd voor de invloed van het aantal gewerkte dagen en andere kalendereffecten.

2 Nace-takken van G tot N

3 Nace-takken van O tot T

De toegevoegde waarde in de industrie daalde in 2017 met 0,2 % tegenover een stijging met 0,8 % in 2016. In de bouwnijverheid trok de bedrijvigheid in 2017 aan met 1,2 %, tegen 0,3 % in 2016.

De toegevoegde waarde in de diensten nam in 2017 met 2,2 % toe, dat is een sterkere toename dan in 2016 (+1,4 %). Zo steeg de toegevoegde waarde in de voornamelijk aan bedrijven verleende diensten met 2,3 %; het was hoofdzakelijk de bedrijfstak 'vrije beroepen, wetenschappelijke en technische activiteiten; administratieve en ondersteunende diensten' die aan die groei bijdroeg. Enkel de bedrijfstak 'Financiële activiteiten en verzekeringen' vertoonde een lichte daling. Ook de toegevoegde waarde in de aan huishoudens verleende diensten steeg (+1,9 %) en deed zich voor in alle onderliggende bedrijfstakken.

3. Besteding van het binnenlands product: belangrijkste bestedingscategorieën

De binnenlandse vraag ongerekend voorraden nam in 2017 met 1,2 % toe. Deze toename steunde enerzijds op de consumptieve bestedingen (+1,3 %) en de investeringen (+0,3 %) van de huishoudens, en anderzijds op de bedrijfsinvesteringen, die met 0,7 % toenamen. De overheidsinvesteringen stegen eveneens (+2,0 %), net als de overheidsconsumptie (+1,3 %). De groei van de totale bruto-investeringen in vaste activa beliep 0,7 %.

De buitenlandse vraag nam in 2017 eveneens toe. De uitvoer van goederen en diensten groeide met 4,9 %, terwijl ook de invoer van goederen en diensten in 2017 met 4,4 % toenam. De bijdrage van de netto-uitvoer tot de bbp-groei kwam zo in 2017 op 0,5 procentpunt uit, tegen -0,6 procentpunt in 2016.

TABEL 2 BESTEDING VAN HET BINNENLANDS PRODUCT

(brutogegevens in volume, veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	p.m. 2016 Vwd ¹	p.m. 2017 Vwd ¹
Consumptieve particuliere bestedingen	0,3	0,6	0,7	0,6	0,9	1,7	1,3	1,7	1,3
Consumptieve bestedingen van de overheid	1,2	1,4	0,3	0,6	0,4	0,2	1,3	0,2	1,3
Investerings in vaste activa	4,2	0,2	-1,5	5,7	2,7	3,8	0,7	3,8	0,7
Investerings van de ondernemingen	6,5	0,0	-0,2	6,4	3,5	4,9	0,7	4,9	0,7
Investerings in woongebouwen	-2,5	-0,1	-3,9	5,7	1,0	2,6	0,3	2,6	0,3
Overheidsinvesteringe	6,0	2,2	-4,3	1,4	1,1	-1,5	2,0	-1,5	2,0
Binnenlandse vraag (ongerekend voorraden)	1,4	0,7	0,1	1,7	1,2	1,8	1,2	1,8	1,2
Voorraadwijzigingen ²	0,7	-0,6	-0,4	0,3	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1
Uitvoer van goederen en diensten	6,7	0,3	0,9	5,2	3,3	7,5	4,9	7,5	4,9
Invoer van goederen en diensten	7,3	0,1	0,3	6,2	3,3	8,4	4,4	8,4	4,4
Netto-uitvoer van goederen en diensten ²	-0,3	0,2	0,5	-0,8	0,0	-0,6	0,5	-0,6	0,5
Bruto binnenlands product	1,8	0,2	0,2	1,3	1,4	1,4	1,7	1,4	1,7

Bron: INR.

1 Vwd: verbeterd voor de invloed van het aantal gewerkte dagen en andere kalendereffecten.

2 Bijdrage tot de bbp-groei.

4. Arbeidsmarkt

De werkgelegenheid, uitgedrukt in aantal personen, nam in 2017 sterk toe, hetgeen zich vertaalde in de creatie van 65 300 banen (+1,4 %). Ook in het voorgaande jaar was er een uitgesproken toename zichtbaar in de werkgelegenheid, zij het met 57 700 banen, of een stijging met 1,3 %.

Die werkgelegenheidscreatie in 2017 vond haar oorsprong zowel bij de loontrekkenden, waar 54 200 nieuwe banen werden gecreëerd (+1,4 %), als bij de zelfstandige werkgelegenheid (+11 100 personen of een toename met +1,4 %).

TABEL 3 WERKGELEGENHEID EN ARBEIDSVOLUME¹

(bruto gegevens, veranderingen t.o.v. het voorgaande jaar)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>Veranderingen in duizenden personen:</i>							
Totale binnenlandse werkgelegenheid	61,3	19,7	-14,9	19,8	40,5	57,7	65,3
Loontrekkenden	53,3	11,9	-20,8	13,7	30,2	44,5	54,2
Zelfstandigen	8,0	7,8	5,9	6,1	10,3	13,2	11,1
<i>Veranderingen in procenten:</i>							
Totale binnenlandse werkgelegenheid	1,4	0,4	-0,3	0,4	0,9	1,3	1,4
Loontrekkenden	1,4	0,3	-0,5	0,4	0,8	1,2	1,4
Zelfstandigen	1,1	1,1	0,8	0,8	1,4	1,7	1,4
Arbeidsvolume van de loontrekkenden	2,1	0,4	-0,7	0,2	0,6	1,2	1,6

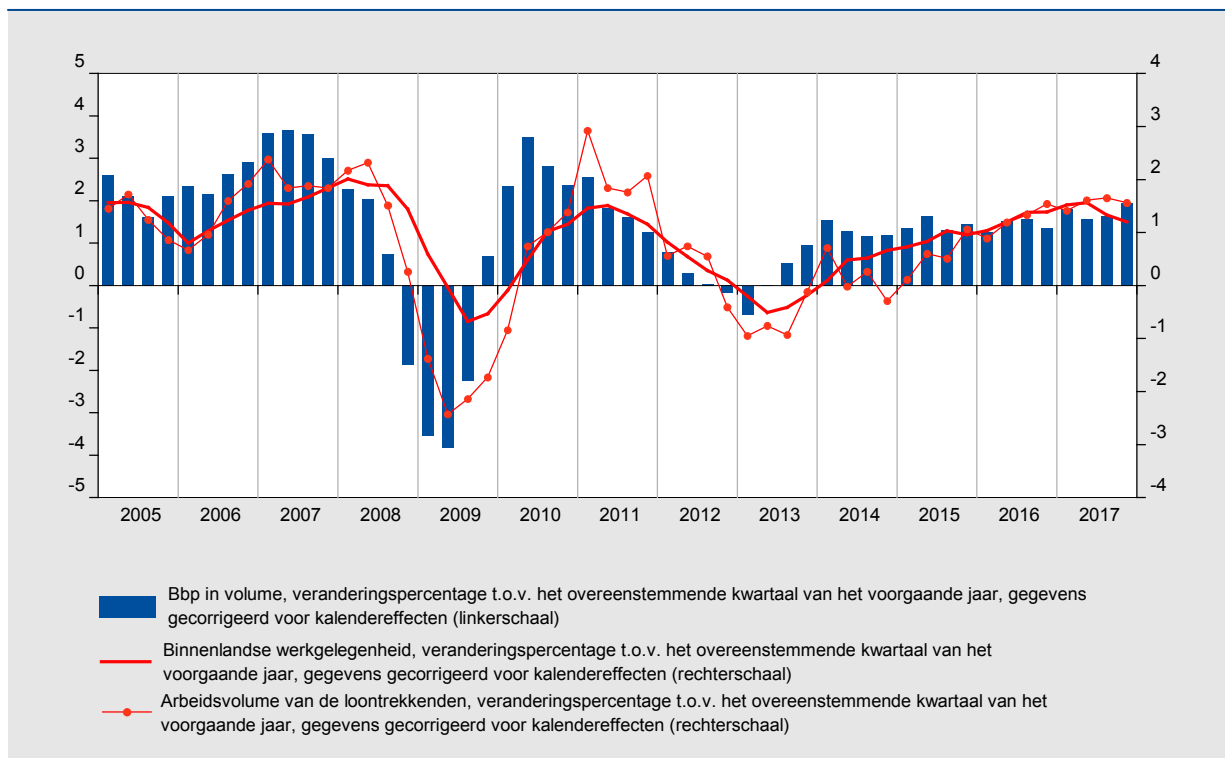
Bron: INR.

1 De werkgelegenheidsgegevens in aantal personen zijn niet beïnvloed door het aantal gewerkte dagen, en worden bijgevolg steeds in bruto termen verstrekt. De gewerkte uren daarentegen ondervinden een quasi proportionele invloed van het aantal gewerkte dagen en worden dus steeds gecorrigeerd voor kalenderinvloeden.

In 2017 vertoonde de dienstensector opnieuw een nettobanengroei, met name in de bedrijfstakken 'Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten; administratieve en ondersteunende diensten', 'Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening' en 'Handel, vervoer en horeca'. De werkgelegenheid kromp echter in de bedrijfstak 'Financiële activiteiten en verzekeringen'. Ook in de industrie en de bouwnijverheid werd een nettobanengroei opgetekend voor het tweede opeenvolgende jaar.

Over heel 2017 vertoonde het arbeidsvolume van de loontrekkenden (uitgedrukt in aantal gewerkte uren) een toename met 1,6 %. Het arbeidsvolume nam bijgevolg, zoals in 2016, sneller toe dan het aantal loontrekkenden. Het aantal gewerkte uren per loontrekkende liet in 2017, gemiddeld beschouwd, immers een lichte stijging optekenen (+0,2 %, tegen +0,1 % een jaar eerder).

GRAFIEK 2 **BBP EN ARBEIDSMARKT**
(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)

Bron: INR.

De totale loonkosten stijgen sneller in 2017 dan in 2016, zowel voor de economie als geheel (3,3 % in 2017, tegen 1,3 % in 2016) als voor de private sector (3,5 % in 2017, tegen 0,7 % in het voorgaande jaar).

Het feit dat de groei van de totale loonkosten versnelt, wordt voornamelijk door twee factoren verklaard.

Om te beginnen namen de brutolonen in 2017 sneller toe dan in 2016, zowel in de economie als geheel (3,6 % in 2017, tegen 2,5 % in 2016) als in de private sector (3,8 % in 2017, tegen 2,3 % in 2016). Dat was het gevolg van twee factoren: het verloop van de conventionele lonen en de toename van het arbeidsvolume van de loontrekkenden. Daarnaast werden de totale loonkosten niet meer beïnvloed door het verloop van de werkgeversbijdragen die in 2016 afnamen als gevolg van de door de regering genomen maatregelen in het kader van de taxshift.

TABEL 4 LOONKOSTEN

(bruto gegevens, veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	<i>p.m. 2016</i>	<i>p.m. 2017</i>
								Vwd ¹	Vwd ¹
TOTALE ECONOMIE									
Loonmassa	4,6	3,5	2,0	1,3	0,8	1,3	3,3	1,3	3,4
Brutolonen	4,7	3,2	1,9	1,4	0,7	2,5	3,6	2,5	3,6
Loonkost per uur	2,4	3,1	2,7	1,1	0,3	0,0	1,8	0,1	1,8
Bruto-uurlonen	2,5	2,9	2,6	1,3	0,1	1,2	2,0	1,3	2,0
PRIVATE SECTOR²									
Loonmassa	4,7	3,3	1,6	1,3	0,9	0,7	3,5	0,8	3,5
Brutolonen	5,2	3,2	1,7	1,4	1,0	2,3	3,8	2,3	3,8
Loonkost per uur	2,0	3,0	2,5	1,1	0,2	-0,8	1,6	-0,8	1,6
Bruto-uurlonen	2,5	2,9	2,6	1,2	0,2	0,7	1,9	0,7	1,9
<i>pm conventionele brutolonen</i>	2,7	3,0	2,0	0,8	0,1	0,6	1,9		

Bronnen: INR, NBB, FOD Werkgelegenheid, arbeid en sociaal overleg (WASO).

1 Vwd: verbeterd voor de invloed van het aantal gewerkte dagen en andere kalendereffecten

2 De private sector is gedefinieerd als totale economie (S.1) buiten overheidssector (S.13), behalve in 2016 waar die laatste is benaderd door het gebruik van de tak "Overheid en onderwijs".

In de private sector stegen de bruto-uurlonen met 1,9 %, overeenkomstig de groei van de conventionele bruto-uurlonen die de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg in de overeenkomsten had vastgelegd.

Tabellen

1 OORSPRONG VAN HET BINNENLANDS PRODUCT: BRUTO TOEGEVOEGDE WAARDE PER BEDRIJFSTAK

1.1 RAMINGEN TEGEN LOPENDE PRIJZEN

(miljoenen euro's, voor kalendereffecten gezuiverde gegevens)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Landbouw, bosbouw en visserij	2.507	2.265	2.784	2.441	3.040	2.699	2.598	2.804	2.610	2.701
Nijverheid en energie	59.003	53.592	57.549	58.695	58.206	58.506	59.260	61.828	63.550	65.522
Bouwnijverheid	18.057	17.938	18.129	19.456	19.633	19.489	19.562	19.643	20.102	20.826
Diensten										
Handel, vervoer en horeca	67.269	64.195	66.678	68.751	69.282	69.402	70.672	72.659	73.710	75.989
Informatie en communicatie	12.890	13.418	13.942	14.316	14.977	14.556	14.559	15.227	15.649	16.193
Financiële dienstverlening	15.086	17.851	20.098	21.396	21.896	21.517	21.398	21.974	23.500	23.542
Verhuur en handel van onroerend goed	29.126	28.467	28.796	29.628	30.059	30.008	31.157	31.748	32.277	32.574
Zakelijke dienstverlening	39.967	39.179	40.721	43.584	44.645	47.140	49.369	51.444	53.542	57.315
Overheid en onderwijs	44.498	45.782	47.148	49.316	51.379	53.034	53.909	54.323	55.643	57.289
Gezondheids- en welzijnszorg	21.661	22.907	23.535	24.571	25.859	26.637	27.395	27.481	28.298	29.380
Cultuur, recreatie, overige diensten	6.937	7.003	7.155	7.491	7.723	7.889	8.158	8.257	8.411	8.651
Productgebonden belastingen min subsidies	37.057	36.185	38.567	39.462	40.802	41.463	42.022	42.904	45.386	47.221
Bruto binnenlands product tegen marktprijzen	354.057	348.781	365.100	379.106	387.500	392.340	400.059	410.290	422.678	437.204

1.2 RAMINGEN IN KETTINGEURO'S (REFERENTIEJAAR 2015)

(miljoenen euro's, voor kalendereffecten gezuiverde gegevens)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Landbouw, bosbouw en visserij	2.914	2.656	2.864	2.888	2.867	2.449	2.453	2.804	2.549	2.335
Nijverheid en energie	58.295	53.927	57.195	57.996	57.088	57.467	59.845	61.828	62.334	62.240
Bouwnijverheid	18.139	18.140	18.178	19.270	19.417	19.085	19.236	19.643	19.709	19.952
Diensten										
Handel, vervoer en horeca	74.317	71.222	72.736	73.413	72.749	71.278	71.323	72.659	71.948	72.943
Informatie en communicatie	11.434	12.176	12.663	12.963	13.858	14.117	14.581	15.227	15.676	16.343
Financiële dienstverlening	22.183	21.389	22.441	23.573	24.582	24.322	22.237	21.974	23.259	22.782
Verhuur en handel van onroerend goed	29.180	29.903	30.485	31.045	31.113	30.912	31.801	31.748	31.941	32.045
Zakelijke dienstverlening	45.591	44.242	45.375	47.605	46.053	47.888	49.843	51.444	52.109	55.266
Overheid en onderwijs	51.761	51.509	51.884	52.090	52.620	53.514	54.419	54.323	55.619	56.491
Gezondheids- en welzijnszorg	25.913	26.980	26.807	27.025	27.996	27.832	27.632	27.481	28.224	28.899
Cultuur, recreatie, overige diensten	8.255	8.020	8.057	8.296	8.452	8.460	8.428	8.257	8.221	8.404
Productgebonden belastingen min subsidies	41.638	40.698	42.444	41.960	42.203	42.421	42.778	42.904	44.496	45.566
Bruto binnenlands product tegen marktprijzen	388.917	380.164	390.596	397.620	398.554	399.354	404.518	410.290	416.085	423.282

1.3 BIJDRAGEN TOT DE VOLUMEVERANDERING VAN HET BBP T.O.V. HET VOORGAANDE JAAR

(procentpunten, voor kalendereffecten gezuiverde gegevens)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Landbouw, bosbouw en visserij	0,0	-0,1	0,1	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,1	-0,1	-0,1
Nijverheid en energie	-0,2	-1,2	0,9	0,2	-0,2	0,1	0,6	0,5	0,1	0,0
Bouwnijverheid	0,1	0,0	0,0	0,3	0,0	-0,1	0,0	0,1	0,0	0,1
Diensten	1,3	-0,7	1,3	1,4	0,4	0,2	0,5	0,7	0,9	1,5
Handel, vervoer en horeca	0,2	-0,8	0,4	0,2	-0,2	-0,4	0,0	0,3	-0,2	0,2
Informatie en communicatie	0,2	0,2	0,2	0,1	0,3	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2
Financiële dienstverlening	0,1	-0,2	0,3	0,3	0,2	-0,1	-0,5	-0,1	0,3	-0,1
Verhuur en handel van onroerend goed	0,2	0,2	0,2	0,1	0,0	-0,1	0,2	0,0	0,0	0,0
Zakelijke dienstverlening	0,4	-0,3	0,3	0,5	-0,4	0,5	0,5	0,4	0,2	0,8
Overheid en onderwijs	0,2	-0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,0	0,3	0,2
Gezondheids- en welzijnszorg	0,1	0,3	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2
Cultuur, recreatie, overige diensten	0,1	-0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Productgebonden belastingen min subsidies	-0,4	-0,2	0,4	-0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,4	0,2
Bruto binnenlands product tegen marktprijzen	0,8	-2,3	2,7	1,8	0,2	0,2	1,3	1,4	1,4	1,7

2 BESTEDING VAN HET BINNENLANDS PRODUCT: BELANGRIJKSTE BESTEDINGSCATEGORIEËN

2.1 RAMINGEN TEGEN LOPENDE PRIJZEN

(miljoenen euro's, voor kalendereffecten gezuiverde gegevens)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Consumptieve particuliere bestedingen ¹	181.380	181.546	189.693	196.069	201.182	204.385	206.889	209.888	216.574	224.050
Consumptieve bestedingen van de overheid	79.857	83.782	85.999	90.128	94.011	96.087	97.358	98.088	99.240	102.412
Bruto binnenlandse kapitaalvorming										
Bruto kapitaalvorming	84.886	78.780	79.661	85.609	87.672	86.944	92.112	94.991	99.114	101.769
Bruto-investeringen van de ondernemingen, zelfstandigen en IZW's	56.315	51.463	51.415	56.705	57.823	57.962	61.818	64.366	67.971	69.789
Bruto-investeringen in woongebouwen	21.154	19.186	19.852	19.630	20.205	19.732	20.927	21.193	21.793	22.275
Bruto-investeringen van de overheid	7.417	8.131	8.394	9.275	9.644	9.250	9.368	9.432	9.350	9.705
Voorraadverandering + Saldo aan- en verkopen van kostbaarheden	5.885	-3.219	3.188	5.339	2.246	52	1.163	1.746	2.124	5.895
Voorraad veranderingen	5.789	-3.311	3.086	5.232	2.182	-47	1.126	1.722	2.137	5.878
Saldo aan- en verkopen van kostbaarheden	97	92	101	107	64	98	37	24	-13	17
Netto-uitvoer van goederen en diensten (uitvoer - invoer)	2.048	7.892	6.560	1.962	2.390	4.873	2.537	5.578	5.625	3.077
Totale uitvoer	282.189	241.739	279.114	309.486	318.935	320.661	330.737	331.492	350.559	371.857
Totale invoer	280.141	233.847	272.554	307.524	316.546	315.788	328.200	325.914	344.934	368.779
Bruto binnenlands product tegen marktprijzen	354.057	348.781	365.100	379.106	387.500	392.340	400.059	410.290	422.678	437.204

¹ Consumptieve bestedingen van de huishoudens en de instellingen zonder winstoogmerk (IZW's).

2.2 RAMINGEN IN KETTINGEURO'S (REFERENTIEJAAR 2015)

(miljoenen euro's, voor kalendereffecten gezuiverde gegevens)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Consumptieve particuliere bestedingen ¹	196.998	197.983	203.341	204.040	205.233	206.764	208.027	209.888	213.365	216.180
Consumptieve bestedingen van de overheid	92.363	93.395	94.291	95.454	96.801	97.105	97.700	98.088	98.249	99.569
Bruto binnenlandse kapitaalvorming										
Bruto kapitaalvorming	91.848	85.759	85.048	88.636	88.810	87.488	92.502	94.991	98.576	99.311
Bruto-investeringen van de ondernemingen, zelfstandigen en IZW's	60.680	56.109	54.947	58.544	58.534	58.427	62.191	64.366	67.549	68.028
Bruto-investeringen in woongebouwen	23.270	20.846	21.230	20.689	20.663	19.859	20.984	21.193	21.734	21.803
Bruto-investeringen van de overheid	7.934	8.808	8.874	9.403	9.609	9.197	9.326	9.432	9.293	9.479
Voorraadverandering + Saldo aan- en verkopen van kostbaarheden	n.	n.	n.	n.	n.	n.	n.	n.	n.	n.
Voorraad veranderingen	n.	n.	n.	n.	n.	n.	n.	n.	n.	n.
Saldo aan- en verkopen van kostbaarheden	n.	n.	n.	n.	n.	n.	n.	n.	n.	n.
Netto-uitvoer van goederen en diensten (uitvoer - invoer)	n.	n.	n.	n.	n.	n.	n.	n.	n.	n.
Totale uitvoer	282.668	256.005	282.458	301.433	302.452	305.140	320.960	331.492	356.411	373.866
Totale invoer	276.380	251.476	275.680	295.835	296.117	297.131	315.569	325.914	353.174	368.672
Bruto binnenlands product tegen marktprijzen	388.917	380.164	390.596	397.620	398.554	399.354	404.518	410.290	416.085	423.282

¹ Consumptieve bestedingen van de huishoudens en de instellingen zonder winstoogmerk (IZW's).

2.3 BIJDRAGEN TOT DE VOLUMEVERANDERING VAN HET BBP T.O.V. HET VOORGAANDE JAAR

(procentpunten, voor kalendereffecten gezuiverde gegevens)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Consumptieve particuliere bestedingen ¹	0,8	0,3	1,4	0,2	0,3	0,4	0,3	0,5	0,8	0,7
Consumptieve bestedingen van de overheid	0,6	0,3	0,2	0,3	0,3	0,1	0,2	0,1	0,0	0,3
Bruto binnenlandse kapitaalvorming	0,6	-2,4	0,4	1,7	-0,6	-0,7	1,6	0,8	1,1	0,3
Bruto kapitaalvorming	0,4	-1,6	-0,2	0,9	0,0	-0,3	1,3	0,6	0,9	0,2
Bruto-investeringen van de ondernemingen, zelfstandigen en IZW's	0,5	-1,2	-0,3	0,9	0,0	0,0	1,0	0,5	0,8	0,1
Bruto-investeringen in woongebouwen	-0,1	-0,6	0,1	-0,1	0,0	-0,2	0,3	0,1	0,1	0,0
Bruto-investeringen van de overheid	0,1	0,2	0,0	0,1	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Voorraadverandering	0,1	-0,8	0,6	0,7	-0,6	-0,4	0,3	0,2	0,2	0,1
Netto-uitvoer van goederen en diensten	-1,2	-0,4	0,7	-0,3	0,2	0,5	-0,8	0,0	-0,6	0,5
Totale uitvoer	1,3	-7,5	7,2	5,1	0,3	0,7	4,2	2,7	6,1	4,1
Totale invoer	2,6	-7,1	6,5	5,5	0,1	0,3	5,0	2,7	6,6	3,6
Bruto binnenlands product tegen marktprijzen	0,8	-2,3	2,7	1,8	0,2	0,2	1,3	1,4	1,4	1,7

¹ Consumptieve bestedingen van de gezinshuishoudingen en de instellingen zonder winstoogmerk (IZW's).

3 VERDELING VAN HET BINNENLANDS PRODUCT: BELANGRIJKSTE INKOMENSCATEGORIEËN, RAMINGEN TEGEN LOPENDE PRIJZEN

(miljoenen euro's, voor kalendereffecten gezuiverde gegevens)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Beloning van werknemers	178.314	179.605	183.206	191.693	198.335	202.241	204.923	206.522	209.182	216.210
Lonen	130.117	130.227	132.588	138.956	143.390	145.991	148.179	149.084	152.862	158.411
Sociale premies	48.197	49.378	50.618	52.737	54.945	56.250	56.744	57.438	56.321	57.799
Bruto exploitatieoverschot en bruto gemengd inkomen	140.836	135.768	147.031	151.887	151.172	151.917	156.423	164.061	171.229	177.149
Netto belastingen op productie en invoer	34.907	33.408	34.863	35.527	37.993	38.182	38.713	39.708	42.267	43.845
Bruto binnenlands inkomen tegen marktprijzen	354.057	348.781	365.100	379.106	387.500	392.340	400.059	410.290	422.678	437.204

4 ARBEIDSMARKTSTATISTIEKEN

4.1 VERDELING VAN DE BELONING VAN WERKNEMERS PER BEDRIJFSTAK

(binnenlands concept, miljoenen euro's, voor kalendereffecten gezuiverde gegevens)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Landbouw, bosbouw en visserij	358	393	411	455	482	500	531	560	572	605
Nijverheid en energie	34.702	32.685	32.799	34.248	35.044	35.342	35.389	34.658	34.686	35.843
Bouwnijverheid	9.142	9.296	9.301	9.999	10.227	10.135	10.244	10.100	10.096	10.413
Diensten	134.112	137.232	140.695	146.992	152.582	156.264	158.759	161.204	163.829	169.349
Handel, vervoer en horeca	37.318	38.118	38.958	39.870	41.196	41.500	41.684	42.566	42.524	43.554
Informatie en communicatie	6.587	7.133	7.083	7.345	7.549	7.729	7.779	7.932	7.968	8.281
Financiële dienstverlening	9.515	9.489	9.306	9.718	9.877	9.968	10.022	9.900	9.728	9.811
Verhuur en handel van onroerend goed	733	813	827	866	897	938	940	979	1.010	1.065
Zakelijke dienstverlening	19.410	18.614	19.462	20.997	21.783	22.362	23.349	24.336	24.968	26.489
Overheid en onderwijs	39.765	41.102	42.250	44.111	45.913	47.462	48.230	48.499	49.869	51.288
Gezondheids- en welzijnszorg	16.432	17.388	18.169	19.343	20.378	21.203	21.605	21.821	22.539	23.461
Cultuur, recreatie, overige diensten	4.353	4.575	4.640	4.743	4.991	5.102	5.151	5.172	5.224	5.400
Totale beloning van werknemers	178.314	179.605	183.206	191.693	198.335	202.241	204.923	206.522	209.182	216.210

4.2 NATIONALE WERKGELEGENHEID: AANTAL ZELFSTANDIGEN EN WERKNEMERS

(duizenden personen, voor kalendereffecten gezuiverde gegevens)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Zelfstandigen	715,7	721,6	726,9	734,9	742,7	748,6	754,8	765,1	778,3	789,4
Werknemers	3.814,8	3.802,4	3.826,3	3.879,4	3.891,9	3.870,2	3.883,2	3.912,7	3.957,2	4.011,4
Totaal aantal werkzame personen	4.530,5	4.524,0	4.553,2	4.614,3	4.634,6	4.618,9	4.637,9	4.677,7	4.735,4	4.800,7

4.3 BINNENLANDSE WERKGELEGENHEID: VERDELING VAN HET AANTAL WERKZAME PERSONEN PER BEDRIJFSTAK

(duizenden personen, voor kalendereffecten gezuiverde gegevens)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Landbouw, bosbouw en visserij	69,1	67,5	64,2	61,6	60,7	59,7	59,5	60,1	59,8	59,1
Nijverheid en energie	636,5	611,4	593,8	596,8	589,2	576,7	563,2	551,2	552,1	554,2
Bouwnijverheid	268,3	267,8	269,5	274,5	275,9	272,4	268,3	266,9	268,6	271,9
Diensten	3.479,1	3.498,7	3.546,4	3.602,4	3.629,2	3.631,4	3.669,0	3.722,2	3.777,7	3.838,1
Handel, vervoer en horeca	1.004,8	996,9	995,3	994,6	990,1	976,5	970,7	977,4	981,8	990,5
Informatie en communicatie	103,3	108,0	107,5	109,5	109,9	109,6	110,9	112,0	114,4	117,1
Financiële dienstverlening	133,8	132,4	130,1	129,8	128,6	126,8	125,9	124,8	123,2	121,0
Verhuur en handel van onroerend goed	20,9	23,7	24,1	24,5	24,6	24,7	25,1	26,1	27,0	28,0
Zakelijke dienstverlening	737,5	737,7	767,9	798,6	812,5	823,6	849,0	879,5	908,3	938,3
Overheid en onderwijs	779,4	786,1	793,9	799,5	801,6	805,0	813,2	816,2	819,4	824,0
Gezondheids- en welzijnszorg	496,8	513,9	532,4	549,5	562,1	570,9	580,7	591,0	605,2	618,0
Cultuur, recreatie, overige diensten	202,6	200,1	195,3	196,4	199,8	194,2	193,5	195,1	198,3	201,2
Totale binnenlandse werkgelegenheid	4.452,9	4.445,5	4.474,0	4.535,3	4.555,0	4.540,1	4.559,9	4.600,4	4.658,1	4.723,4

4.4 ARBEIDSVOLUME PER BEDRIJFSTAK: WERKNEMERS

(duizenden uren, voor kalendereffecten gezuiverde gegevens)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Landbouw, bosbouw en visserij	25.540,1	27.545,7	28.245,6	30.063,2	30.813,1	31.420,0	32.421,3	34.279,1	35.155,0	36.561,1
Nijverheid en energie	947.622,0	875.020,1	866.789,5	881.295,4	867.332,0	849.285,6	829.475,2	812.584,0	813.715,2	819.208,2
Bouwnijverheid	311.428,0	302.911,4	299.619,4	319.635,0	313.838,9	303.519,2	303.644,0	297.787,3	298.230,1	303.075,0
Diensten	4.109.475,9	4.085.083,0	4.126.132,4	4.203.916,2	4.242.248,0	4.232.491,7	4.260.248,5	4.312.002,6	4.376.992,4	4.451.269,5
Handel, vervoer en horeca	1.229.648,8	1.218.017,0	1.215.607,1	1.226.408,8	1.230.572,7	1.216.382,2	1.207.214,0	1.219.944,3	1.234.107,6	1.246.319,2
Informatie en communicatie	148.787,0	157.573,3	154.305,8	156.380,9	157.506,3	157.148,5	157.692,7	159.373,5	163.358,4	167.516,1
Financiële dienstverlening	183.450,8	181.378,7	177.192,1	177.808,2	176.877,5	174.805,4	173.476,3	171.650,0	170.303,7	167.274,8
Verhuur en handel van onroerend goed	25.138,5	27.994,3	28.084,0	28.522,8	28.877,1	29.053,5	29.244,0	30.298,5	31.195,6	32.783,4
Zakelijke dienstverlening	660.922,1	621.054,6	650.181,0	685.346,6	690.911,2	695.904,6	721.844,9	752.825,3	784.463,5	823.226,4
Overheid en onderwijs	1.106.667,4	1.112.905,1	1.122.110,7	1.129.804,0	1.138.780,5	1.140.409,0	1.148.809,4	1.147.619,8	1.146.426,3	1.151.192,8
Gezondheids- en welzijnszorg	544.205,4	560.353,5	580.680,7	601.427,4	616.132,6	624.261,4	630.254,2	637.892,8	652.317,6	665.333,5
Cultuur, recreatie, overige diensten	210.655,9	205.806,5	197.971,0	198.217,4	202.590,1	194.527,0	191.713,1	192.398,3	194.819,6	197.623,2
Totaal aantal uren	5.394.065,9	5.290.560,2	5.320.787,0	5.434.909,9	5.454.231,9	5.416.716,5	5.425.789,0	5.456.653,0	5.524.092,7	5.610.113,7

Publicaties van het INR - Contactpersonen

Het Instituut voor de nationale rekeningen publiceert naast de belangrijkste aggregaten nog andere cijfers uit de nationale en regionale rekeningen. De overgrote meerderheid van de gegevens zijn beschikbaar in pdf-formaat via de link:

<https://www.nbb.be/doc/DQ/N/planningPapPub.htm>

De cijfergegevens kunnen worden opgevraagd via de interactieve databank NBB.Stat. Hieronder volgt per publicatie een korte beschrijving.

1. Gedetailleerde nationale rekeningen

De publicatie van de gedetailleerde nationale rekeningen verschijnt midden oktober. Zij bestaat uit gedetailleerde tabellen met de samenstelling en verdeling van het binnenlands product, de productie en inkomensvormingsrekening alsook de belangrijkste bestedingscomponenten, de sectorrekeningen, de kapitaalgoederenvoorraad en de werkgelegenheid.

2. Kwartaalrekeningen en eerste raming van de jaarrekeningen

De kwartaalrekeningen bevatten de eerste ramingen van de voornaamste nationale aggregaten. Zij verschijnen vier maal per jaar, 120 dagen na het verloop van het kwartaal waarop de rekeningen betrekking hebben. Samen met de resultaten van het vierde kwartaal verschijnt de eerste schatting van de jaarrekeningen, die grotendeels gebaseerd is op de kwartaalrekeningen.

In de kwartaalrekeningen, die consistent zijn met de nationale jaarrekeningen, worden de belangrijkste aggregaten uit zowel het bestedings-, inkomens- als productieoogpunt gepresenteerd. Ook de werkgelegenheid, het arbeidsvolume van de loontrekkenden en de beloning van werknemers per bedrijfstak wordt geschat.

Teneinde zo snel mogelijk cijfers betreffende het meest recente kwartaal ter beschikking te stellen, verschijnt reeds na 30 dagen een flash-raming van de bbp-groei. Deze wordt wel niet opgesplitst naar de verschillende deelcomponenten van het bbp. Een eerste raming van deze opsplitsing en van de andere aggregaten van de economie wordt 60 dagen na het einde van het kwartaal verspreid.

3. Rekeningen van de institutionele sectoren

De jaarrekeningen van de institutionele sectoren zijn opgenomen in de publicatie van de gedetailleerde nationale rekeningen (cf. punt 1). Midden oktober worden ze uitgebracht via de database van de Nationale Bank van België, NBB.Stat .

De complete rekeningenreeks voor de institutionele sector wordt gepubliceerd. De institutionele sectoren bestaan uit de niet-financiële vennootschappen, de financiële instellingen (en subsectoren), de overheid, de huishoudens, de IZW's t.b.v. huishoudens en het buitenland.

De kwartaalrekeningen van de institutionele sectoren worden vier maal per jaar verspreid, ongeveer 105 dagen na het einde van het kwartaal waarop zij betrekking hebben. Deze kwartaalrekeningen zijn in overeenstemming met hun jaarlijks equivalent (zie hierboven), maar zijn minder gedetailleerd. De focus ligt op de meest relevante aggregaten, in het bijzonder door middel van sleutelindicatoren en componenten. Deze rekeningen bevatten eveneens de kwartaalrekeningen van de overheid.

4. Rekeningen van de overheid

De kwartaalrekeningen van de overheid worden samen met de rekeningen van de institutionele sectoren verspreid (zie punt 3).

Jaarlijks worden twee ramingen van de jaarrekeningen van de overheid opgesteld, waarvan de resultaten worden gepubliceerd op de website van de Nationale Bank van België.

In de maand april volgend op het referentiejaar wordt een eerste raming gepubliceerd in de vorm van tabellen van ontvangsten en uitgaven van de overheid.

De tweede raming, die midden oktober wordt verspreid, omvat de volledige rekeningen van de overheid en haar subsectoren. Die versie bevat de gegevens die nodig zijn voor de analyse van de overheidsfinanciën en hun verhouding tot de rest van de economie. Deze rekeningen worden overgenomen in de publicatie van de gedetailleerde nationale rekeningen.

5. Aanbod- en gebruikstabellen

Op het einde van ieder jaar verschijnen de aanbod- en gebruikstabellen. Zij geven een beeld van de structuur van de productiekosten, van het inkomen dat wordt gegenereerd in het productieproces en van de goederen- en dienstenstromen die ofwel uit binnenlandse productie voortvloeien ofwel het resultaat zijn van in- en uitvoer.

6. Regionale rekeningen: aggregaten per bedrijfstak en rekening van de huishoudens

Op het einde van ieder jaar verschijnen de jaarlijkse regionale rekeningen. Zij verdelen per gewest, provincie en arrondissement meerdere variabelen uit de nationale rekeningen, waarmee ze volledig consistent zijn.

Naast de regionale bruto toegevoegde waarde en beloning van werknemers, bevat de publicatie ook de geregionaliseerde gegevens over het aantal werkzame personen, het aantal gewerkte uren en over de bruto investeringen in vaste activa. Ook de regionale cijfers met betrekking tot de rekening van de huishoudens maken deel uit van het geheel. Wat dit laatste betreft, gaat het

om de belangrijkste variabelen uit de rekening voor de bestemming van de primaire inkomens (beloning van werknemers en inkomen uit vermogen), de secundaire inkomensverdeling (belastingen, sociale bijdragen en uitkeringen en beschikbaar inkomen) en de tertiaire inkomensverdeling (netto- en brutobedragen t.e.m. de spaarquote). Naast de consumptieve bestedingen van de gezinnen worden ook de consumptieve bestedingen van de overheid en de instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. huishoudens regionaal verdeeld..

7. Contactpersonen

Bbp flash-raming, kwartaal- en jaaraggregaten (eerste raming)

Yannick Rombauts Tel. +32 2 221 26 93
e-mail: qna@nbb.be

Kwartaalsectorrekeningen

Overheid

Claude Modart Tel. +32 2 221 30 26
e-mail: claudemodart@nbb.be

Andere sectoren en globale integratie

Béatrice Thiry Tel. +32 2 221 55 34
e-mail: beatrice.thiry@nbb.be

Gedetailleerde jaarrekeningen en aanbod- en gebruikstabellen

Hans De Dyn Tel. +32 2 221 30 38
e-mail: hans.dedyn@nbb.be

Sectorrekeningen

Odile Biernaux Tel. +32 2 221 30 44
e-mail: odile.biernaux@nbb.be

Rekeningen van de overheid

Claude Modart Tel. +32 2 221 30 26
e-mail: claudemodart@nbb.be

Regionale rekeningen en arbeidsmarkt (inclusief lonen)

Monica Maesele Tel. +32 2 221 30 28
e-mail: monica.maesele@nbb.be

Kapitaalgoederenvoorraad

Isabelle Brumagne Tel. +32 2 221 28 77
e-mail: isabelle.brumagne@nbb.be

Satellietrekening van de IZWs

Odile Biernaux Tel. +32 2 221 30 44
e-mail: odile.biernaux@nbb.be

Verspreiding van de reeksen

Kristof Segers Tel. +32 2 221 38 70
e-mail : kristof.segers@nbb.be

Toezicht en coördinatie

Catherine Rigo Tel. +32 2 221 44 08
e-mail : catherine.rigo@nbb.be

Algemene opmerkingen

In een aantal tabellen zijn de totalen, ten gevolge van afrondingen, niet steeds gelijk aan de som van de rubrieken.

De website van de Nationale Bank van België bevat de [publicatiekalender](#) van de belangrijkste economische statistieken opgesteld door de Bank en het INR.

In uitvoering van de SDDS-verplichting (IMF's Special Data Dissemination Standard) zijn ook alle statistieken die deel uitmaken van de SDDS in de kalender opgenomen. Publicatiedata zijn overgenomen van de instelling die de statistiek opstelt; sommige onder hen publiceren via hun eigen verspreidingskanalen ruimere kalenders over hun statistieken dan die vermeld op de website van de Bank.

Conventionele tekens

r	raming
v	voorlopig
-	het gegeven bestaat niet of heeft geen zin
n.	niet beschikbaar
p.m.	pro memorie
0 of 0,0	nul of minder dan de helft van de laatst in aanmerking genomen eenheid

Lijst van afkortingen

BBP	Bruto binnenlands product
BNI	Bruto nationaal inkomen
ESR	Europees systeem van nationale en regionale rekeningen
IGDFI	Indirect gemeten diensten van financiële intermediairs
INR	Instituut voor de nationale rekeningen
IZW	Instelling zonder winstoogmerk
NACE-BEL	Belgische versie van de statistische nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese gemeenschappen
NBB	Nationale Bank van België
SNA	System of National Accounts
Vwd	Verbeterd voor de invloed van het aantal gewerkte dagen en andere kalendereffecten ¹
VZW	Vereniging zonder winstoogmerk

¹ Andere kalendereffecten zijn bijvoorbeeld deze veroorzaakt door de verschillende samenstellingen van de week, tengevolge van het aantal dagen weekend en het aantal werkdagen.

Bestellingen

Op de internetsite van de Nationale Bank van België, via de rubriek "[e-service](#)", kan u een gratis e-mailabonnement nemen op deze statistische publicatie. Deze wordt u dan automatisch op de publicatiedatum via e-mail toegezonden.

Via de rubriek "[Print-on-demand](#)" kan u tegen betaling een papieren versie van deze publicatie bestellen.

Voor meer informatie

Wie meer informatie wenst over de inhoud, de methodologie, de berekeningswijze en de bronnen kan terecht bij de dienst nationale & regionale rekeningen en conjunctuur van de Nationale Bank van België.

Tel. +32 2 221 30 28 - Fax +32 2 221 32 30

nationalaccounts@nbb.be

Verantwoordelijke uitgever

Rudi Acx

Chef van het departement Algemene statistiek

Nationale Bank van België

Naamloze vennootschap

RPR Brussel - Ondernemingsnummer: 0203.201.340

Maatschappelijke zetel: de Berlaimontlaan 14 - BE-1000 Brussel

www.nbb.be

© Illustraties: Nationale Bank van België

Opmaak: NBB Algemene statistiek

Omslag: NBB AG - Prepress & Image

Gepubliceerd in april 2018